

Sommaren tar aldrig slut. Minnena lever.

Spelmansstämman i Borås 18-19/8 2001.

"Somarmoln, solsken och en vidunderlig utsikt över nejden. Vad kan man mer begära? Möjligen lite bakgrundsmusik i folkviseton. Men vad nu, är det inte Björklunds polketta som hörs där borta? Jojo men, tiotalet klarinettister har på fotografens begäran tagit plats på tunet framför Götseredsstugan ledda av riksspelman Pers Nils Johansson." Så börjar recensionen av förstämman i Sandhult i Borås Tidning. Själv hade jag anmält mej till kurs i "Låtar på fiol" som innebar Bodalåtar med Jonas Brandin och Trinnpolskor från Västergötland med Sven-Ingvar Heij som ledare, kl 12-17. Detta försigick i serveringsbyggnaden. (Götseredsstugan ligger liksom på toppen av ett litet berg och har 3 st byggnader varav en skaplig dansloge.) Kursen kostade 140:- och då ingick kaffe med dopp 2 gånger. Den var intressant och jag nöjde mej med denna programpunkt. Förstämman fortsatte annars med mat, konsertspel på logen med kursledare, spel med dansinstruktion, dans på logen och visstuga.

Söndagens spelmansstämma och slöjddag hade lockat en hel del folk till Ramnaparken och vädret var alldeles idealiskt. Först bjöds det på spelmannskaffe sedan vidtog allspelsgenomgång i en verkstadslokal under ledning av Gunnel Johansson. Tillresta spelmän bjöds på ärtsoppa. Kl 12.00 Invigning av stämman, allspel och gruppspel. Gunnel Johansson startade fint upp spelmannshopen med en gånglåt så att vi kunde tåga fram till spelplatsen.

Under tiden bildades små gäng som stod och försökte hitta gemensamma låtar och man träffade både "kända" och okända i buskspelet. Det visade sej att man kom långt genom att kunna Hälsingelåtar som var bitvis både välkända och populära här nere. Senare blev det folkdansuppvisning med Borås Hembygdsgille och stämman avslutades i den mycket gamla och välbevarade Ramnakyrkan inne på området där Borås spelmannslag framförde ett låtprogram. Tyvärr var jag inte kvar och hörde detta men jag deltog personligen där för några år sedan då stämman hade dåligt väder och måste vara inomhus, så jag missade inte så mycket. Allt var mycket välordnat. Programaffisher och allspelslåtar var utskickade i god tid. På det hela taget en liten mysig stämma i traditionell stil som fungerade utan egentliga stjärnor och dragplåster. Ett trevligt sommarminne. /

Sture Gustafsson

Spelmansbesök hos Owe Andersson

Söndagen den 4 november 2001 åkte en grupp från Sandvikens Spelmanslag till Ockelbo och hälsade på Owe Andersson, som varit sjuk sedan sommaren. På bilden syns, förutom Owe själv i förgrunden, från vänster Matts Håkansson, Sture Kerslow, Berit Lövgren, Jon Aakre och Kristian Jeppesen, men många fler var med. Bengt-Erik Malmberg fotograferade. Folkmusik spelades förstås också !

Sandvikens spelmannslag i baptistkyrkan i nov 2001

Folkmusikkonsert med efterfest

Foto: Marita Hayden

Ibland blir man förvånad. Som när man får ett mail från Sandvikens Spelmanslag om att *"nu har vi blivit så många på Jansasgården, så att nu måste vi flytta träningarna till Valhalla"*. Då, om inte förr förstår man att något hänt. Sandvikens Spelmanslag har vuxit ur kläderna. I vart fall lokalerna. Vad har hänt?

Laget har nu funnits ett 25-tal år. Alltid haft mycket bra verksamhet, livskraftig och skapat mycket. Under senare år har det varit en enorm utveckling. Mycket beroende på Mikael Nykäsenojas återkomst till Sandviken med hans entusiasm och "alla kan vara med" känsla. Men visst finns det också andra ledare som drar lasset. Och man vill ha roligt!

När jag, en novemberkväll ser dem uppträda på Baptistkyrkan i Sandviken, är de så många att scenen inte räcker till. Man får stå nedanför scenen också. Många nya ansikten för mig. Det låter bra. Man har förstärkt laget med två dragspel, bas, orgel och sopransaxofon. Koralposkan efter Jernberg, låter särskilt bra.

Den här folkmusikkonserten bygger mycket på lokala förmågor men också en del på inlånade spelmän från andra provinser. Sedan lång tid tillbaka har det funnits en levande folkmusiktradition i Sandviken. Gröna vågen på 70-talet, framsynta personer i Spelmansförbundet och musikskolan har fostrat fram skickliga spelmän. Resultatet får man se och höra här.

Tony Wrethling och Ulf Störling spelar finnskogslåtar. Tonerna rinner fram som pärlband. Per ”Långben” Börjesson, Lennart Östblom och Jeanette Jansson spelar Jernberglåtar och nyskrivna låtar i fin stil. Jeanette Jansson spelade dessutom själv några Jernberglåtar i mycket fin i Jernbergstradition. Hon går nu på musikhögskolan sedan ett antal år tillbaka. Jonas Olsson, Per Börjesson och Ulf Hermansson spelade norskt och nykomponerat. De kommer ut med en CD, förhoppningsvis inom kort. Då får ni höra fina låtar. Jug of the Clogs och Jimmy spelade irländskt på på fiol, gitarr och flöjt. Roligt att höra. Baptist kyrkan är en utmärkt lokal för folkmusik och det blir, som i kväll, lagom trångt på publikplats.

Eftersom Sandvikens Spelmanslag förstår sig på att ha roligt, blev det efterfest på Drömfabriken i Sandviken. Ulla Nykäsenoja med flera hade gjort en mycket god buffé. Man får tacka.

Välkommen också till Folkmusikfest på Konserthuset i Gävle den 18-19 maj med bl a Swåp, Harv och med säkerhet, Sandvikens Spelmanslag.

Bertil Månsson

Så tokugt é kan bli

Spelmansförbundets styrelse har långt framskridna planer på att ta kontakt med Dalarnas Spelmansförbunds milleniedelegation vilken arbetade under senhösten 1999. Dess uppgift var att lösa problem i samband med övergången till ett nytt årtusende. Vi har, trots delegationens hårda arbete, med egna öron hört att problem med falskspel, dissonanser, låtstöder mm fortfarande florerar väster om Hofors. Spridningstendenser österut finns och måste stoppas. Då nu Sandvikens Spelmanslag inbjudit Svärdsjö spelmanslag till centrala Gästrikland utan att veta om masarna är avdigitaliserade och rätt omstämda innebär det en enorm risk för oss rättrogna. I förebyggande syfte kommer styrelsen nog att avsäkra angränsande bygder genom att få goda råd från Dalarnas milleniedelegation utifrån deras slutsatser och uppföljning av åtgärdernas verkan.

Det vi vet att man gjorde i Dalarna inför den 31 dec 1999 var:

Samtliga instrument i länet avdigitaliserades, d v s försattes i analogt tillstånd.

Vattenlösligt lim i fioler och nyckelharpor byttes ut mot vattenfast för att kunna tåla spritspill och champagnestänk.

Så kallade traditionsbärare försågs med milleniesäkrad pejlingsutrustning samt reflektorer som kunde fungera under total utslagning.

Särskilda låthundar utbildades för att kunna söka rätt på låtar som försvann vid övergången till det nya tusenåret.

Jourhavande spelmän posterats ut centralt i tätorter. Även dessa försågs med pejlingsutrustning.

Efter en underhandskontakt med en av de som arbetade i delegationen, Thomas Fahlander (vilken sammanställt ovan redovisade åtgärder) har vi dessvärre fått bekräftat att inte alla klarade övergången helt smärtfritt. Minst 3 fioler har rapporterats fått lackskador av sprit, en lös botten har rapporterats. Ett flertal ”grå pantrar” finns dessvärre inte längre och de utposterade jourhavande spelmännen lyckades pejla in 16 försvunna låtar och sex brudar. En kvinnlig jourhavande spelman blev havande. Efter en ytterligare kontakt med delegationen visade det sig att även två manliga jourhavande spelmän blev havande. Dock något osäkert om det var med den kvinnliga. Dessutom har det framkommit att ettstrukna f börjat uppträda lite underligt. Många hävdar dock (inte utan viss rätt) att tvåstrukna c gjort så länge och då kan väl ettstrukna f gott få göra sammalunda.

Nåväl, med hårt arbete har man i Dalarna gott hopp om att till sommarens Bingsjöstämman 3 juli (kanske redan till Folk o Dans den 1 juli) ha kommit tillrätta med de flesta problem. Från GSF styrelsens sida ber vi dock de sandvikare som den 9 mars på Valhalla kommer i närkontakt med osäkrade masar att rentvå sig. Detta görs genom avbön, mentalt svärtande av masar samt ett liv i askes några dagar före påsk. Fiolen bör putsas och strängar bytas, taglet hartsas, ny repertoar införskaffas

samt inte minst viktigt, att leta (för dig nya, men i övrigt) gamla låtar på åker och äng under sommaren. Håll om varandra, lycka till därute ochvar försiktiga.

Hälsningar från en ordförande som bryr sig
Michael M

En drös korta evenemangsrapporter

Under höst-vinter-vår är det numera minst lika många folkmusikevenemang som förr under sommaren.

Den 13 oktober var Hälsingegruppen Minalva på besök på Vildmarksgalleriet i Ockelbo. Bara galleriet är värt ett besök, men denna eftermiddag lockade Örjan Hans-Ers och Görgen Antonsson på fioler samt Anders Skogh gitarrer. Det spelar kraftfullt och lyriskt, både egna och trad. Låtar. Anders gitarrspel är superbt, lyhört. Anders hittar de ”rätta” färgerna i ackompanjemanget och det ger gruppen dess speciella sound. Publiken i caféet med Ove Andersson i spetsen kan intyga om en härlig eftermiddag.

Den 20 oktober spelade Quibec-gruppen ”La volée d’Castors” på Konserthuset i Gävle. Maken till ös från första fotstampet till sista har jag nog aldrig varit med om. Dessutom intressant agerande på scen, vilket gjorde att även synintrycken var omväxlande. Proffsigt, musikaliskt, inte alltför överdrivet showigt, omväxlande arr. Här hade de flesta svenska folkmusikgrupper haft något att lära.....

På Brukshotellet i Hofors spelade SWÅP den 25 oktober. Nya Bruks har ett oslagbart koncept: god mat, vin, öl, intim miljö samt bra musikunderhållning. Det ger fullt hus varje gång från 19.00 och framåt. Swåp infriade förväntningarna med sin engelsk-svenska charm och musikalitet. De hade dessutom med sig två unga spelmän (dragspel och fiol) vilka fick jublande applåder för sina bidrag.

Drömfabriken i Sandviken är rutinerade konsertarrangörer. Deras folkmusikkonserter är bara någon % av allt de gör under ett år. Ca 120 arrangemang står man bakom varje år – imponerande ! Kul att folkmusiken får vara med på ett hörn. En stämma i augusti börjar bli tradition, Sandvikens spl ska spela den 17 april i år. Wrigley Sister spelade den 31 oktober och tangerade publikrekordet. Lapp på dörren och ca 75 pers i en lokal som ett klassrum. Systemen på fiol : förväntat virituost fiolspel . System på piano och gitarr: makalöst gitarrspel, finns det verkligen så många grepp i en låt ? En underbart stormig upplevelse från Orkneyöarna.

Folkmusikfesten på Musikhuset i Gävle den 10 nov. hade samma koncept som förra året: workshops under eftermiddagen. Lokala förmågor, spelmän, sångerskor, band, dansare tillsammans med dragplåstret Hoven Droven under kvällen. Konceptet lockade bortåt 300 betalande, förutom medverkande. Inte illa när dessutom alla trivdes och myste i trängseln enligt samstämmiga uppgifter. Fler folkmusikfester !

På initiativ av Hemlingbykyrkans kantor, den folkmusikintresserade Linda Jansson kom Kersti Ståbi den 11 november och hade en alldeles förtjusande föreställning om skapelseberättelsen ur olika perspektiv och traditioner. Fin sång, berättande och passande kroppsliga ”uttryck” bidrog till att levandegöra skapelseberättelserna. Kerstis språkbehandling gav ytterligare djup och ibland humor åt ”föreställningen”.

Berättande byggde också skrönan om Finnforsrövarna på Gävle teater den 19 november. Spelmännen Tomas Andersson och Torbjörn Näsborn framförde musikaliskt och med berättande en fabulös skröna på sann grund från 1500-talets Skellefteå. Sann är den för jag har själv varit vid grottan där rövarna bodde. Häftigt nyckelharpospel och ibland även fiolspel förstärkte berättandet. En stark folklig upplevelse

Allt detta var upplevt av Michael Müller (och en mängd andra - nästa gång kanske du !)

Spelmans Anders Persson

Kan det vara bara gårdsnamnet, ”Spelmans” ? Ja, jo dottern skrives också som pigan Spelmans Carin. Bägge bodde och arbetade i Hammarby bruk(Gästrike). Anders hade 1844-45 ”daglön lika med gamla Homins gubben”, det bör väl tyda på att han också var gammal. I

november 1844 arbetade han 7 dagar med "kolning i ugnen", 1 dag snöskottning samt 16 dagar vedhuggning. I februari 1845 var det vedhuggning, vaktning i ugnen, 1 natt brandvakt samt arbete åt Westerberg som gällde. I mars och april var det mest vedhuggning och snöskottning. I maj vedhuggning, gödselspridning, vedkapning samt arbete med pråmarna. Under slutet av maj och i juni arbetade Anders i kolugnen, med "takved", vedkapning, "jordblandning", fårklippning, gödselblandning och åkerarbete samt en natt brandvakt.

Inga vidare anteckningar finns efter juni 1845. Överst står "*Död natten till den ... efter någon tids sjukdom*". Dottern Carin arbetade vidare på Hammarby i augusti 1845 med höbärgning och gödsling, potatisupptagning och lövtäkt.

Men tillbaka till frågeställningen. Var Anders spelman eller var det bara ett gårdsnamn? Ja redan 1823 hittar man en yngre och aktivare Spelmans Anders Persson i Hammarbys avräkningsnoteringar. Man förde noggrant in vad alla hade arbetat med samt vad de sedan tagit ut under året i brukets handelsbod. Anders hade det året bl a tagit ut "*..... alnar mörkblått wadmål, 10 knippor råghalm, kalk, skonäver, taknäver, 10 alnar grått wadmål, 2,5spannmål*".

Bokfört arbete under året bl a 56 mandagar hushållet(?), 45 mandagar Bruks omk (?), ½ mandag kohlkörning samt ½ mandag pråmarne, 1 mandag samt 28 qvinnsdagar Herrgårds reparation, 21 mandagar Hubergs Byggn. 2 Qvinnsdag Sunds hemmanet, 30,5 Mans samt 25,5 Qvinnsdagar Herrgårdshemmanet , 364 nattvakter. Noterat "*som Anders Persson icke njuter vidare några förmåner i Skog och Foder får han deremot såsom ersättning.....*"

Som man kan se så är Anders mycket aktivare och arbetar dagtid med en mängd olika saker samt är nattvakt om nätterna. Nattvakt 364 nätter om året.....men den 365 natten då? Förklaringen kommer längst ner i avräkningen: "*För försumlighet i brandvaktstjensten natten mellan den 29 och 30 oktober då Anders Persson i stället för att fullgöra sitt åliggande som brandvakt låtit nyttja sig till otillåtet Viol Spelande på Herrgården skall Anders Persson afvara med 3 (?)*".

Jo, han var spelman, inte bara som gårds eller tillnamn. 364 nätter brandvakt och en natt "Viol Spelande". Därtill intressant att se vad egendomslösa, fattiga människor fick slita med på den tiden. En liten inblick en människas liv i en annan tid. "Kött på benen" och inte bara spelmannen Anders Persson-1845, Hammarby. Låtar efter honom? Nej inte vad jag vet, men...

Ni som sysslat med släktforskning vet hur intressant det är att leta, nysta, läsa, fundera och lägga ihop 2+2 och få det till 5. Dessutom kan ovanstående goda noteringar bli en hur bra påannonsering av en låt som helst. Man behöver bara ta essensen, skarva lite, berätta på ett bra sätt samt spela vilken låt som helst.

Lycka till önskar Michael M

Folkmusikfester... igen !

Arrangörsföreningen Folkmusikfest i Gästrikland är bildad. Före jul 2001 träffades man i Sandviken och bildade föreningen som vill få igång lokala arbetsgrupper i varje kommun. Dessa ska sedan med stöd av den övergripande arrangörsföreningen, vilken har eget PG styrelse etc, försöka arrangera Folkmusikfester i landskapet. Calle Dandanelle i Gävle är ordförande.

Föreningen har arbetsgrupper i Ockelbo där det blir fest 20-21 juli, i Hofors där det blir ett evenemang den 18 oktober, samt i Sandviken där det planeras en Folkmusikfest i mars år 2003. Man har inlett ett samarbete med Konserthuset i Gävle där man under pingsthelgen i vår kommer att ha en tvådagars Folkmusikfest tillsammans med Konserthuset. Kolla i lokaltidningarna när det börjar dra ihop sig.... Kanske även på Konserthusets hemsida där man hittar massor av andra musiknyttigheter www.gavlekonserthus.se

Medlemmar i Gästriklands Spelmansförbund kallas till årsmöte 2002 Fredagen den 15 mars kl 19.00 på Hemgården i Gävle

(gult hus mittemot korvmojen vid Gävle konserthus)

Inbjudes även alla andra spelmän i landskapet (icke medlemmar) att delta - Välkomna !

Vi börjar med mötet direkt kl 19.00, så kom i tid.

Skön miljö , bra program, fika, trevligt folk - starka argument för närvaro.

Som program bjuds, förutom eget spelande:

Kåseri, bildvisning om spelmän vid Dalälven av Jarl Holmström samt därtill harpmusik.

OBS !! GSF styrelse önskar att alla lag och grupper är representerade med minst en person. De större lagen givetvis med 2-3 personer. Därtill alla enskilda bland våra ca 180 medlemmar otroligt välkomna.

Det är viktigt att alla spelgrupper i landskapet finns representerade och att alla andra hörsammar kallelsen. Det är en viktig demokratifråga. Styrelsen är Gästriklands spelmäns ansikte utåt på län och riksnivå, vi förfogar över medlemmarnas medlemsavgifter som kan användas till mycket.....

Kom på mötet och medverka till ett ännu bättre fungerande spelmansförbund.

Efter årsmötet spelar vi tillsammans bl a de 10 allspelslåtar som styrelsen föreslagit.

Vid sommarens spelträffar har det konstaterats att en allspelsrepertoar bör uppfräschas. Därför blir vinterns **"Tio i Topp"**, som alla bör sträva efter att kunna, följande låtar:

Ridmarschen (nr 38 JB=Jernbergsboken) **Hambopolska nr 113(lb)**,

Lilla Skänklåten (nr 135 lb=lösblad) **Schottis Bro**

Torsåkersvalsen, **Jernbergsschottis** (nr 125 JB)

Årsundavalsen(lb 119) **Hammarlungan**(99 lb)

Rimsbofarn´s hambo (lb171), **Gökpolska "Sista dansen"** (nr 33 JB).

OBS! Eventuella motioner som kräver beslut ska vara styrelsen tillhanda senast 3 mars så att vi kan diskutera dem. Under övriga frågor kommer bara diskussionsfrågor upp – inga beslut tas. Skicka till Michael Müller, Hjortstigen 8, 80642 Gävle eller michael.muller@swipnet.se

Lotteri kommer att anordnas, dryck att försäljas och överskottet kommer att gå oavkortat till GSF ungdomsverksamhet. Förbundet har sedan förra hösten en fond med eget PG 249888-9 där medel till ungdomsverksamhet kommer att samlas. Överskottet från lotteri och försäljning vid halvårsmötet i Sandviken , 670 kr , är insatt på detta PG. Bidrag mottages tacksamt !

.....
Citathörnan:

"Nu lyfter vi" sa Lasse Hillström. **"Han sa inte vart"** sa Mikael Nykäsenoja när det svängde som värst under en spelning.

"Klart höger sa Vallers-Erik" och så small det. Stående citat vid bilkörning med Lena Brunk. På scenen i Svaben händer allt. Ofta låter det bra och danspubliken är nöjd. **"Vi glänser"** konstaterar Åsa Andersson förnöjt.

.....
www.musikgavleborg.lg.se under FolkmiX där finns många av vårens folkmusikkonserter.